

DPT'nin 18 Eylül 1978 günü düzenlediği ve demokratik kitle ve meslek örgütleri temsilcilerinin katıldığı "Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı Tanıtma ve Danışma Toplantısı"nda TÜTED'in görüşlerini belirten TÜTED Genel Başkanı Aykut Göker aşağıdaki konuşmayı yapmıştır.

Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı kapitalist üretim ilişkilerinin egemen olduğu bir ülkenin planı, son tahlilde burjuvazinin siyasi iktidarları tarafından uygulanacak olan bir plan. Bu verili koşullarda akla şu soru geliyor: Daha yüksek bir kalkınma hızını öngören ama bu hızın bedelini işçilere emekçilere ödetmeyen, tam tersine işçi ve emekçilerin yaşam koşullarında köklü iyileştirmeleri amaçlayan bir plan bu düzende hazırlanıp uygulanamaz mı? Yani bu plan bu verili koşullarda işçi ve emekçilerin bekleyebilecekleri en mükemmel plan mıdır? Bir sınır planı mıdır? Muhakkak ki değil. Türkiye'nin bugünkü olanakları, bugünkü fiili ve potansiyel kaynakları kesinlikle işçilere, emekçilere daha iyi yaşam koşulları sağlamaya, üstelik kalkınma hızını da % 8'in üzerine örneğin % 10-10,5 civarına çıkarmaya elverişlidir. Ama böylesi bir planın hazırlanıp uygulanabilmesi işçi, emekçi sınıf ve tabakaların örgütlü mücadelelerini yükseltmelerine, demokratik baskılarını yükseltmelerine bağlıdır. Elimizdeki doküman sözkonusu mücadelenin ve demokratik baskının bugün ulaştığı aşamanın karşılığıdır. Bu aşamanın mutlaka aşılacağı inancı içinde plan dokümanında yer alan bazı meselelere değineceğim.

Değineceğim ilk konu, "Teknik İnsan Gücü Gereksinimi" ile ilgili tablo. (Sanıyorum, tabloda kullanılan 'teknisyen' terimi mühendis ve mimar kesimleri dışında kalan tüm teknik eleman kategorilerini kapsamaktadır. Bu varsayımdan hareketle bu terimi ben de aynı kapsam çerçevesinde kullanacağım.) Bu tabloda nicel hedefler verilmiş. İlk göze çarpan husus; 1985 yılı için gereksinim duyulan mühendis ve teknisyen sayıları arasındaki tutarsızlıktır. Bu sayılar arasında, öngörülen teknoloji-sanayi yapısına göre belirlenecek bir denge bulunması gereklidir. Şimdiden söylenebilecek olan husus, teknisyen sayısı ile mühendis sayısı arasındaki oranın 1'den önemli ölçüde büyük olması gerekliliğidir.

Teknik insan gücü gereksinimi saptanırken yalnızca sayısal hedefler öngörülmesi anlamlı değildir. Mutlaka nitelik yönünden hedefler öngörülmalıdır. Örneğin bugün mühendis ve mimar kesimleri dışında teknik eleman kategorilerinin; gördükleri eğitim, istihdam alanları, mesleki yetki ve sorumlulukları itibarıyla önemli sorunları vardır. Belirsizlikler vardır. Bu alanda tam bir kargaşa hakimdir. Bu çözülmeden, hedeflenen teknisyen sayısına ulaşılması hiç bir şey ifade etmeyecektir. Benzer biçimde mühendis ve mimarlar için de yalnızca sayısal hedefler seçmek yeterli değildir. Bugün Türkiye'de mühendis ve mimarların yetiştirildiği yüksek öğrenim kurumları kazandırdıkları kalifikasyon bakımından eş düzeyli değildir. Önemli sayıda mühendis ve mimar; öğrenimi için aynı zamanı kullandığı, aynı parasal sıkıntılara katıldığı halde devam etmek zorunda kaldıkları yüksek öğrenim kurumlarının teknik yetersizliği nedeniyle diğerlerinden mezun olanların kalifikasyon düzeyine ulaşabilmek ve çalışma hayatında eş düzeyde olanaklara sahip olmak hakkına sahip değildir.

Evet, sayısal hedefler öngörülmüş, fakat bilinmelidir ki, hedeflenen sayıda teknik eleman, sorunları çözülmemiş bir kadro oluşturacaktır. Böylece bir kadrodan sağlanacak verim hesaba katılmış mıdır?

Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı Stratejisinden öyle anlaşılmaktadır ki, önümüzdeki beş yıl içinde Türkiye'nin teknoloji-sanayi yapısında önemli değişiklikler olmayacaktır. Teknik elemanların öznel, mesleki sorunları açısından bunun açık anlamı şudur:

- Teknik elemanlar bilgilerini, mesleki yeteneklerini tam anlamıyla kullanma, kendilerini mesleki açıdan geliştirme olanaklarını önümüzdeki beş yılda da bulamayacaklardır.

- Türkiye'nin sanayi ve teknoloji yapısının belirlediği sınırlılık çok sayıda teknik elemanı daha az kalifikasyonu gerektiren alanlarda çalışmaya zorlamaktadır. Bunun doğal sonucu olarak bir üst kategoride bulunanların mesleki yetki ve sorumluluklarının alt sınırı bir alt kategoride bulunanların aleyhine boyuna genişlemekte ve hemen hemen tüm teknik eleman kategorilerinde çok sayıda eleman sahip oldukları kalifikasyonun altında çalışmak zorunda kalmaktadır. Oyle gözükmektedir ki önümüzdeki beş yılda da teknik elemanların mesleklerine yabancılaşma sorunu devam edecektir.

- Çözülemeyen mesleki, toplumsal sorunların ve istihdam sorunlarının sonucu olarak beyin göçü devam edecektir.

Sayılan ve benzeri sorunlar çözülmediği, bunları çözmek hedeflenmediği takdirde ulaşılabacak sayısal hedefler çok anlamlı olmayacaktır.

2a. Dördüncü Beş Yıllık Plan Hedefleri arasında;

"Vergi yükümlülüğündeki, gelir dağılımındaki ve toplumsal güvenlikteki dengesizlikleri giderici önlemlerin geliştirilip etkinleştirileceği" de söylenmektedir.

Üçüncü Beş Yıllık Plan dönemine ilişkin gelir dağılımı rakkamlarını ele alalım:

	Hane Halkı Yüzdesi	Toplam Gelir Yüzdesi
Ücretliler.....	37,0	31,9
Sermaye ve serbest meslek sahipleri.....b.	10,7	35,2
Küçük üreticiler.....	52,3	32,9

Gelir dağılımındaki bu dengesizlik hangi önlemlerle, nasıl giderilecektir? Hedef alınan gelir dağılımı tablosu sayısal olarak verilmeden bulunulan vaad, ücretliler için hiç bir şey ifade etmemektedir.

Kapitalist üretim ilişkileri var olduğu sürece "gelir dağılımının dengeli olması" sözkonusu olamayacağına göre hedeflerde sözü edilen 'denge'den ne kastedilmektedir? Bunun rakamsal olarak ifade edilmesi gerekli.

2b. Sosyal kesimlerin vergi gelirlerindeki paylarını ele alalım. Her nedense plan dokümanında buna ilişkin rakam verilmemiş. Bizim elimizdeki verilere göre;

- Plan dokümanında toplam gelirden aldıkları payın % 31,9 olduğu belirtilen ücretlilerin ödedikleri gelir vergisinin, toplam içindeki payı % 66'dır.

- Toplam gelirden aldıkları pay % 68,1 olan beyannameli mükelleflerin ise ödedikleri gelir vergisinin, toplam içindeki payı % 34'tür. Çok daha ilginç bir durum GSYİH'dan % 22,2 oranında pay alan tarım kesiminin toplam gelir vergisi içindeki payının % 1,4 olması daha da ilginç gayrimenkul rantlarındaki artışların halen vergi dışı bırakılıyor olmasıdır.

Durum bu olduğuna göre vergi dağılımındaki bu dengesizlikler hangi önlemlerle, nasıl giderilecektir? Rakamsal hedefler nedir?

Bizim bu konudaki somut talebimiz, öteden beri savunduğumuz talep şudur: Toplumsal sınıf ve katmanların toplam vergi gelirindeki payları ulusal gelirden aldıkları pay ile eşdüzeyli olmalıdır.

3. Yine Dördüncü Beş Yıllık Plan hedefleri arasında deniyor ki; "Toplumsal içerikli istisna ve muafiyetlerin para değerindeki düşme gözönüne alınarak gerekli ve yeterli düzeye çıkarılması, ekonomik ve mali geçerliliği kalmamış olanların yürürlükten kaldırılması sağlanacaktır"

Bu da boyutsuz, tanımlanmamış, yuvarlatılmış bir hedef.

Bizim bu konudaki ücretliler açısından taleplerimiz de açıkça bellidir ve somuttur:

- Yalnızca ücretlilere uygulanan özel indirim asgari ücret düzeyine yükseltilmelidir. Asgari ücretin her yükseltilmesinde özel indirimin de aynı düzeye yükseltilmesini sağlayan bir işleyiş biçimi getirilmelidir.

- Asgari ücret her yıl yeniden saptanmalıdır. Asgari ücretin saptanmasında tüm ücretliler söz ve karar sahibi olmalıdır.

- Ücretlilerden kesilen mali denge vergisi kaldırılmalıdır.

- İkramiye, yan ödeme, sosyal yardım, prim ve benzeri fer'i ödemeler, bu tür ödemelerin yıllık tutarı ne olursa olsun, ücretten ayrı olarak vergilendirilmelidir.

- Memur aylıklarından kesilen % 5 MEYAL kesintilerinin yasal olmadığı görüşünü muhafaza ediyoruz. Ancak bu kesintinin devam ettiği sürece, OYAK kesintisi için yapıldığı gibi MEYAL kesintisi de vergi matrahından düşülmelidir.

4. Dördüncü Beş Yıllık Plan hedefleri arasında yer alan bir başka husus da şu;

"Gelir ve Kurumlar vergilerinin, gelirin kazanıldığı yıl içinde tahsilini kolaylaştıran çözümler gerçekleştirilecektir."

Bu ürkek ve dolambaçlı ifade biçimi ile kastedilen nedir bilemiyoruz; ama kastedilmesini gerekli gördüğümüz önemli bir talebimiz bulunmaktadır. Talebimiz aynı zamanda vergi yükümlüleri arasında, yükümlülüklerin yerine getirilmesi açısından hiç olmazsa bir eşzamanlılık sağlanmasıyla ve beyannameli mükelleflere tanınan ayrıcalığın kaldırılması ile de ilgilidir:

- Bilindiği gibi ücretliler vergilerini peşin olarak ödemektedirler. Buna karşılık bir beyannameli mükellef kazancının vergisini 11-13 ay sonra ödemektedir. Yani vergi olarak ödeyeceği parayı yaklaşık bir yıl süreyle kullanabilmek imkânına sahiptir. Bu durumda , örneğin bir sanayici bir yıl süreyle ödeyeceği vergi tutarında devletten faizsiz kredi sağlamış olmaktadır. Vergi gecikme cezası olarak uygulanan ceza hadleri de (geciken ilk ayda % 10, daha sonraki aylarda % 2) beyannameli mükelleflere vergilerini geç ödeme imkânını sağlamaktadır. Çünkü bu hadler genel olarak borçlanmalardaki cari faiz hadlerinin ve diğer masrafların altında kalmakta ve vergi mükellefi vergi borcunu geç ödeyerek kendisine daha ucuza mal olan bir kredi kaynağı bulabilmektedir. Diğer bir çok kapitalist ülkede olduğu gibi Türkiye'de de beyannameli vergi mükellefleri vergilerini, geliri elde ettikleri yıl içerisinde ve en çok üç aylık dönemler sonunda ödemelidir. Bu dönemler itibariyle elde edilen fiili gelire nazaran eksik vergi ödenmesi halinde sonradan mükellefçe yapılacak ek ödemeye ve geç ödenen vergilere uygulanacak faiz ve ceza hadleri cari faiz haddinin üzerinde tutulmalıdır.

5."Plan döneminde izlenecek ücret ve fiyat politikalarının saptanmasında çalışanların katkısından yararlanılacaktır. Çalışanların ve emeklilerin gelirlerini fiyat artışlarından olumsuz yönde etkilenmeyecek ve ulusal gelir artışlarından hakça pay alabilmelerini sağlayacak biçimde yükseltici kurumlaşmalar ve düzenlemeler tamamlanıp etkinleştirilecektir" deniyor ve ekleniyor: "gerçek ücretlerin artırılması amacıyla zorunlu tüketim mallarındaki fiyat artışlarının önlenmesi özellikle gözetilecek, bu malların üretimleri arttırılacak, mevcut kapasitelerin etkin kullanımı sağlanacaktır." Bunun gibi konut sorunu ile, sosyal güvenlik kurumları ile ilgili daha bir çok vaad var. Hepsi de çok güzel. Ama bütün bunlar kapitalist ekonomi sisteminde " oyunun kurallarına uyularak" gerçekleştirilecektir! Şu veya bu eğilimdeki ama sonuç itibariyle burjuvazinin siyasi iktidarı eliyle gerçekleştirilecektir! O halde nasıl gerçekleştirilecektir? Somut olarak soruyoruz:

- Emperyalizmle bütünleşmeye varan siyasi, ekonomik, askeri, kültürel alanlardaki bağımlılık zincirleri kırılmadan,

- Tekelci sermayenin iç pazarı giderek kontrolü altına alan ekonomik gücü kırılmadan, tekelci sermaye egemenliği sınırlanarak sonuçta ortadan kaldırılmadan, bu hedefe yönelik hiç bir kurumlaştırma öngörülmeden,

-Yabancı sermayeli yatırımlar kamulaştırılmadan, yabancı sermaye ve petrol yasaları kaldırılmadan,

- Dış ticaret, toptan ticaret, bankalar, sigorta şirketleri devletleştirilmeden,
- Maden ve enerji kaynakları ve bunların işletilmesi devletleştirilmeden,
- Planlar özel sektör için de uyulması zorunlu hale getirilmeden,
- Şehir arazisi ve kıyılar kamulaştırılmadan ve konut yapımı devletin temel işlevleri arasına öncelikle alınmadan,
- Ücretlilerin yalnızca çalıştıkları işyerlerinde değil hayatın tüm alanlarında siyasi, ekonomik ve kültürel aktivitelerinin yönlendirilmesinde yani ülke yönetiminde yalnızca söz değil, söz ve karar sahibi olabilmelerinin önü açılmadıkça, yani toplumsal demokratikleşme sağlanmadıkça;
Örneğin;
- Tüm çalışanlara revli toplu sözleşmeli sendikal hakları, siyasi partilere girme, siyasi faaliyette bulunma hakları tanınmadıkça,
- Özgürce örgütlenmenin ve düşünce özgürlüğünün önündeki tüm engeller kaldırılmadıkça,
bütün bu vaad edilenler nasıl gerçekleştirilecektir?

Eğer bunlar öngörülüyor ise, ücretlilerden plan uygulamalarını desteklemeleri değil, ekonomik demokratik talepleri uğrındaki mücadelelerini yükseltmeleri beklenmelidir. Başka bir şey değil.